

Ugleden angleški umetnostni zgodovinar Norbert Lynton zaključuje svoj *pregled moderne umetnosti z razmišljanjem o pojavu izrazite moralne, reformistične težnje v sodobni likovni ustvarjalnosti in obenem o možni primerjavi današnjih razmer z dekadenco izpred stotih let. »Ob koncu 20. stoletja smo: fin de siècle«, pravi in se sprašuje, če smo torej tudi mi v obdobju dekadence. »Samozavest moderne umetnosti še nikoli ni bila močnejša. Naj moderno umetnost tolmačimo kot drugi val romantike, in s tem kot enega od vidikov vsaj dvestoletnega razvoja, ali ne, bi se morali vsaj soočiti z možnostjo, da živimo v odmirajočem obdobju in počakati na nov zagon in nove pobude.«

Ta uvod nam lahko v marsičem pomaga pojasniti nekatere temeljne dileme v sodobni umetnosti, mnogovrstnost likovnih nagovorov in estetik ter prepad med klasičnimi izrazili in novimi, z visoko tehnologijo povezanimi mediji, med romantično individualnostjo umetnika in izgubo osebne identitete v kulturi množičnih občil. Le kam, če ne v ta spremenljivi in iluzij poln svet med eno in drugo skrajnostjo, bi lahko uvrstili Boštjana Putriha, kiparja, ki že vrsto let ubira povsem svoja pota v iskanju prave podobe svojega časa. Zavestno ali ne, nekam v globino spomina so se vtisnile realistično modelirane, telesno krepke, a poetične figure njegovega očeta Karla Putriha, kasneje so ga pritegnile geometrijsko poenostavljene, oblikovno in pomensko izčiščene konstruktivistične kompozicije, v sedemdesetih letih pa je skozi skupno izkušnjo skupine Junij lahko spoznaval učinke novih materialov in možnosti v vizualnem izražanju. Toda še pomembnejša so njegova realna in imaginarna popotovanja v minule prostore in čase, v umišljeno prihodnost, v paralelne svetove naše zavesti. Boštjan Putrih je avanturist in ni treba veliko domišljije za to, da v njegovih pripovedno bogatih skulpturah in reliefih odkrijemo fragmente tisočerih podob človeške civilizacije od pradavnine do danes, nadčasne arhetipe in simbole zelo osebne ikonografije. Seveda ne mislimo na narativnost, marveč na metaforični jezik, ki je kljub realistično zvestim upodobitvam posameznih figur in predmetov izrazito skrivnosten, enigmatičen in po svoje kaotičen v obilju podatkov, kar je splošna značilnost naše dobe. Je eden tistih umetnikov, ki ostajajo globoko zavezani izvornim lastnostim kiparstva, njegovi moči, da osmisli prostor, svetlobo in senco, taktilni površini, ki jo lahko doživljamo tudi zgolj z dotikom. Kljub temu, da so lahko vsebine njegovih likovnih predstav povsem duhovne, lahko celo magične narave, s čimer ga smemo obravnavati tudi v okviru novodobne filozofije, je njegovo pojmovanje materiala izrazito čutno, v modelaciji pa je slutiti silovit ustvarjalni zagon in težnjo po slikovitih, kdaj dramatičnih soočanjih luči in teme.

V formalnem smislu je Boštjana Putriha vselej zanimala oblika v prostoru, njena snovnost, oblost in tektonika, v motivnem pa predvsem človeška oziroma živalska figura. Pri tem izhaja iz njene sugestibilne moči, v katero so med drugim verjeli že stari Egipčani, ki so mislili, da skozi ustvarjene podobe govore božanstva, ekspresionisti so v posameznikovem liku in zlasti obličju videli prostranstva duše, in nenazadnje je predzadnji Beneški bienale ob svoji stoti obletnici promoviral prav figuro. Zanimivo, da kipar suvereno premore zelo široko paleto izrazov, vse od prikrite erotike, na trenutke že dionizične razbrzdanosti, pa do utišane, v večnost otrple in spoštljive monumentalnosti. Prav zato je v njegovem obsežnem kiparskem opusu mogoče najti aluzije na prazgodovinske toteme, ki povzemajo vero v skupni izvor človeka, živali in rastlin ter kot veličastna znamenja označujejo svete kraje, pa vznemirljive, telesno polne dinamične poganske bogove ljubezni in na drugi strani kontemplativna, z melanholijo zastrta obličja svetniških likov in davnih junakov, ki že stoletja bdijo nad nami v sakralnih ali profanih prostorih. Tudi intimni hišni varuhi, miniaturne statuete, pa amuleti s prefinjeno filigransko obdelavo nepogrešljivo določajo Putrihov umetniški svet. Najbrž ni slučaj, da so mu med zoomorfnimi bitji prav posebej blizu konji, divje mačke, ki se okretno in hitro premikajo, pa ptiči, angeli, breztežni duhovi, vsi tisti krilatci, ki se lahko odlepijo od tal in poletijo v brezkončne daljave in svobodo. Ta svoboda je simbol, je ena temeljnih potez Putrihove interpretacije življenja in v njej moramo iskati vzroke za nenavadnost in dvojnost, na katero v umetnikovem delu obvezno naletimo. Kipar ne priznava ločitve svetega od posvetnega, prazničnega in vsakdanjega, minulega in aktualnega, zato tudi ne razdvaja tradicije od sodobnosti. Pravzaprav smo priče sobivanju vsega, kar avtor priznava za vredno, da ostane v posameznikovem spominu, tudi tisto onkraj njegovega veka in kulture. Boštjanu Putrihu je zato povsem logično poseganje po skupni zgodovini, od tod njegove osnovne alkimistične barve kot so črna, srebrna in zlata, upoštevanje duhovnega in materialnega izročila človeštva v celoti ter uporaba modernih, celo banalnih materialov za učinke, ki jih dajejo klasično obdelane kovine z nepogrešljivo patino časa. »Neogeneza«, ki predstavlja njegova dela iz zadnjih let, odraža značilno razmišljanje ob koncu tisočletja, je artefakt, ki formalno, še bolj pa simbolično spominja na nekakšne kiparske palimpsestne vizije sodobnosti skozi avtorjevo globoko zavedanje navzočnosti trenutka.